

HRVATSKA KOMORA INŽENJERA GRAĐEVINARSTVA

15. Dani Hrvatske komore inženjera građevinarstva Opatija, 2021.

Obračunavanje radova po FIDIC-u i Posebnim uzancama o građenju- primjeri

Tomislav Zović

Tomislav Zović, dipl.inž.građ., Klukas d.o.o., Split

Razlike FIDIC ugovornih uvjeta i ugovora o građenju u Hrvatskoj

- FIDIC ima uvijek isti broj poglavlja i članaka, te se tek Posebnim uvjetima dopunjavaju i/ili ograničavaju. Uvijek ima 20 poglavlja
- Uobičajeno ugovori o građenju u Hrvatskoj nisu standardizirani, imaju različiti broj članaka, redoslijed poglavlja o pravima i obvezama od ugovora do ugovora se razlikuje, a ponekad su neke odredbe izostavljene

Razlike FIDIC ugovornih uvjeta i ugovora o građenju u Hrvatskoj

- U Posebnim uzancama o građenju i nema osobe koja između ugovornih strana Naručitelja i Izvođača, provodi ugovor kao što je Inženjer u FIDIC ugovornim uvjetima
- Ipak FIDIC uvjeti i Posebne uzance sadrže i istoznačne i/ili slične odredbe o međusobnim pravima i obvezama Izvođača i Naručitelja

Obračunavanje radova po FIDIC uvjetima i Posebnim uzancama

- Obračun radova = ugovorni uvjeti x tehnički uvjeti x nadzor kvalitete x norma obračuna x toleranca izvedbe x izmjera količine x cijena
- Svi elementi obračuna su isti, tek razlike u obračunu mogu biti zbog ugovornih uvjeta
- Izmjeru po FIDIC-u izvodi Inženjer dok je hrvatska praksa da izvođač priprema obračun a nadzorni inženjer provjerava

Ispostavljanje Zahtjeva i odlučivanje po FIDIC-u

- **20.1. Zahtjevi Izvođača**
- Obavješćavanje se podnosi u što kraćem roku (Inženjeru) , ali ne više od **28 dana** od dana na koji se Izvođač upoznao sa događajem ili okolnosti
- U roku od 42 dana od dana kada je Izvođač bio upoznat, Izvođač dostavlja Inženjeru detaljno obrazložen zahtjev za produženjem vremena i/ili zahtjevanim dodatnim plaćanjem.

Izmjene i vrijednosni inženjering po FIDIC-u

- **13.1. Pravo na Izmjene**
- Izmjena može biti inicirana od Inženjera bilo kad prije izdavanja Potvrde o Preuzimanju Radova, bilo nalogom ili zahtjevom Izvođaču da dostavi prijedlog.

Izmjene i vrijednosni inženjering po FIDIC-u

- **13.2.** Inženjer će odrediti naknadu Izvođaču koja će iznositi polovinu (50%) razlike između slijedećih iznosa:
  - I. Smanjenja ugovorne vrijednosti koja proizlazi iz promjene
  - II. Smanjenja vrijednosti izmijenjenih radova za Naručitelja, računajući smanjenje kvalitete, očekivanog životnog vijeka ili upotrebne (operativne) učinkovitosti

Nepredviđeni i naknadni radovi te odstupanja po Poseb. uzancama

- ***Uzanka 8. Obavještanje***
- *Ugovarač je dužan pravovremeno obavijestiti drugog ugovarača o činjenicama čije je nastupanje od utjecaja na ispunjenje ugovora, kao što su smetnje u ispunjenju ugovora, promjene okolnosti i sl.*

Nepredviđeni i naknadni radovi te odstupanja po Poseb. uzancama

- ***Uzanka 9. Određivanje pojmova***
- **St 7) nepredviđeni su radovi** oni radovi koji ugovorom nisu obuhvaćeni, a koji se moraju izvesti
- **St 8) naknadni su radovi** oni radovi koji nisu ugovoreni i nisu nužni za ispunjenje ugovora, a naručilac zahtijeva da se izvedu

Nepredviđeni i naknadni radovi te odstupanja po Poseb. uzancama

- ***Uzanka 23. Izmjene cijene zbog promijenjenih okolnosti***
- Svaki ugovarač ima pravo zahtijevati izmjenu ugovorene cijene ako nastupe izvanredni događaji koji utječu na visinu cijene.....
smatraju se osobito:
- St 4) uvjeti za izvođenje radova u zemlji ili vodi koji nisu predviđeni tehničkom dokumentacijom.

Nepredviđeni i naknadni radovi te odstupanja po Poseb. uzancama

- ***Uzanka 27. Utjecaj zakašnjenja na izmjenu cijene***
- Ugovarač ne može zahtijevati izmjenu cijene zbog promijenjenih okolnosti koje su nastupile nakon proteka roka za ispunjenje obveze..osim
- ... izmjena ugovorene cijene može se zahtijevati ako su u pitanju promijenjene okolnosti koje bi nastupile i da je ugovorna obveza ispunjena u predviđenom roku.

Promjene okolnosti, nepredviđeni i naknadni te odstupanja od teh.dokum. po Poseb. uzancama

- ***Uzanca 42. Produljenje rokova***
- Izvođač ima pravo zahtijevati produljenje roka ... u slučaju u kojem je zbog promijenjenih okolnosti... bio spriječen izvoditi radove.
- ...Razlozima ...za koje se može zahtijevati produženje rokova, smatraju se osobito:
- St 3) uvjeti za izvođenje radova u zemlji ili u vodi, koji nisu predviđeni tehničkom dokumen.

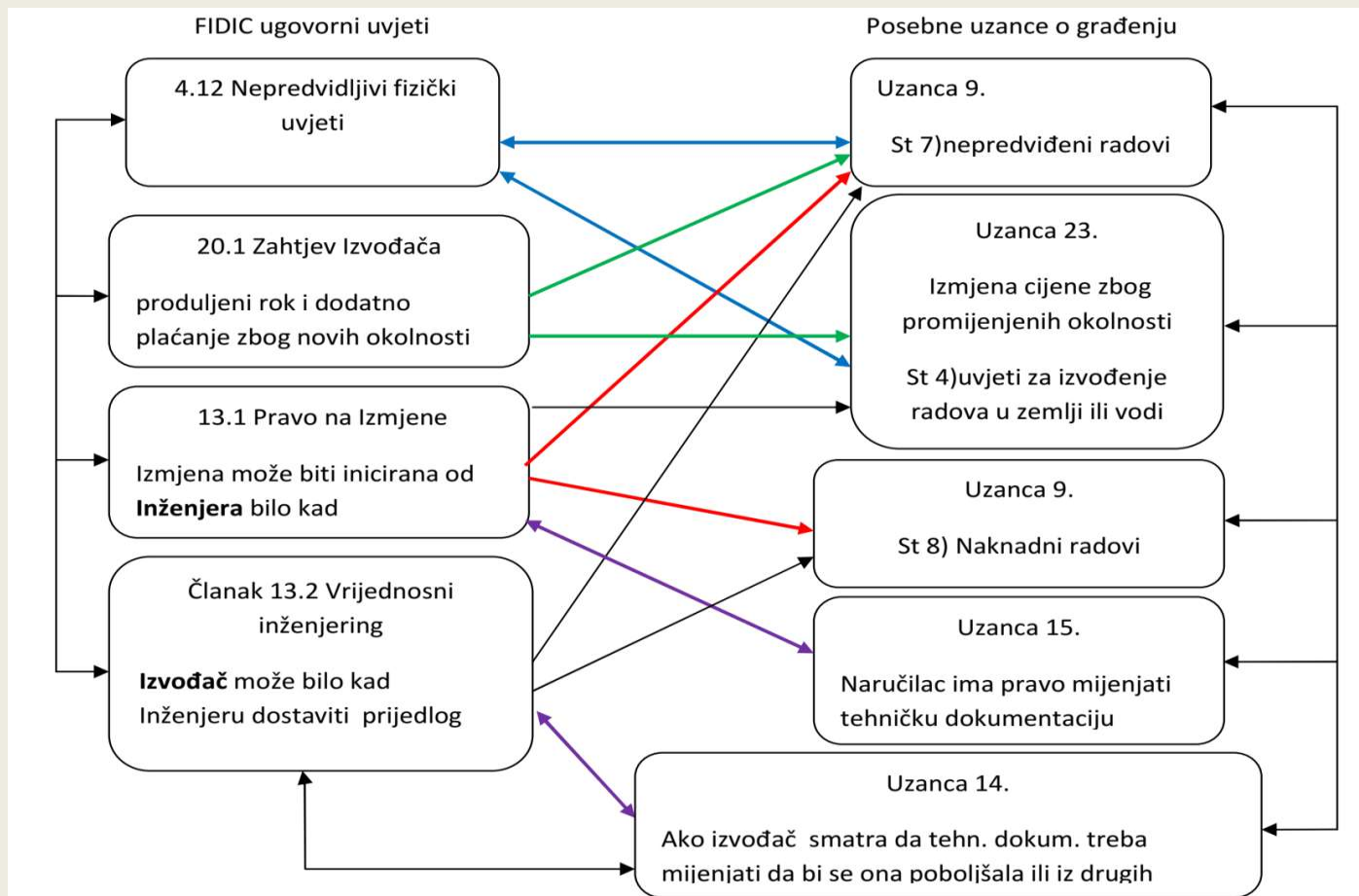

Promjene okolnosti, nepredviđeni i naknadni te odstupanja od teh.dokum. po Poseb. uzancama

- ***Uzanca 15. Izmjena tehničke dokumentacije***
- Naručilac ima pravo mijenjati tehničku dokumentaciju na temelju koje se izvode radovi.
- ***Uzanca 14. Izmjena tehničke dokumentacije***
- ...ako izvođač smatra da tehničku dokumentaciju treba mijenjati da bi se ona poboljšala ili iz drugih razloga

Usporedba odredbi FIDIC ugovornih uvjeta i Posebnih uzanci

Primjer obračuna radova zbog nepredvidljivih fizičkih uvjeta

- Izrada novog gata na konstrukciji bušenih armiranobetonskih pilota kroz postojeći lukobran. Piloti su promjera 1500/2000 mm
- Prije izrade pilota uklanja se postojeći zaštitni kamenomet lukobrana do dubine -6,50 m.n.m
- Ugovorene su dvije stavke bušenja pilota
  - Kroz opći nasip i mulj 1.400,00 kuna/m1
  - U stijenskoj masi 5.500,00 kuna/m1

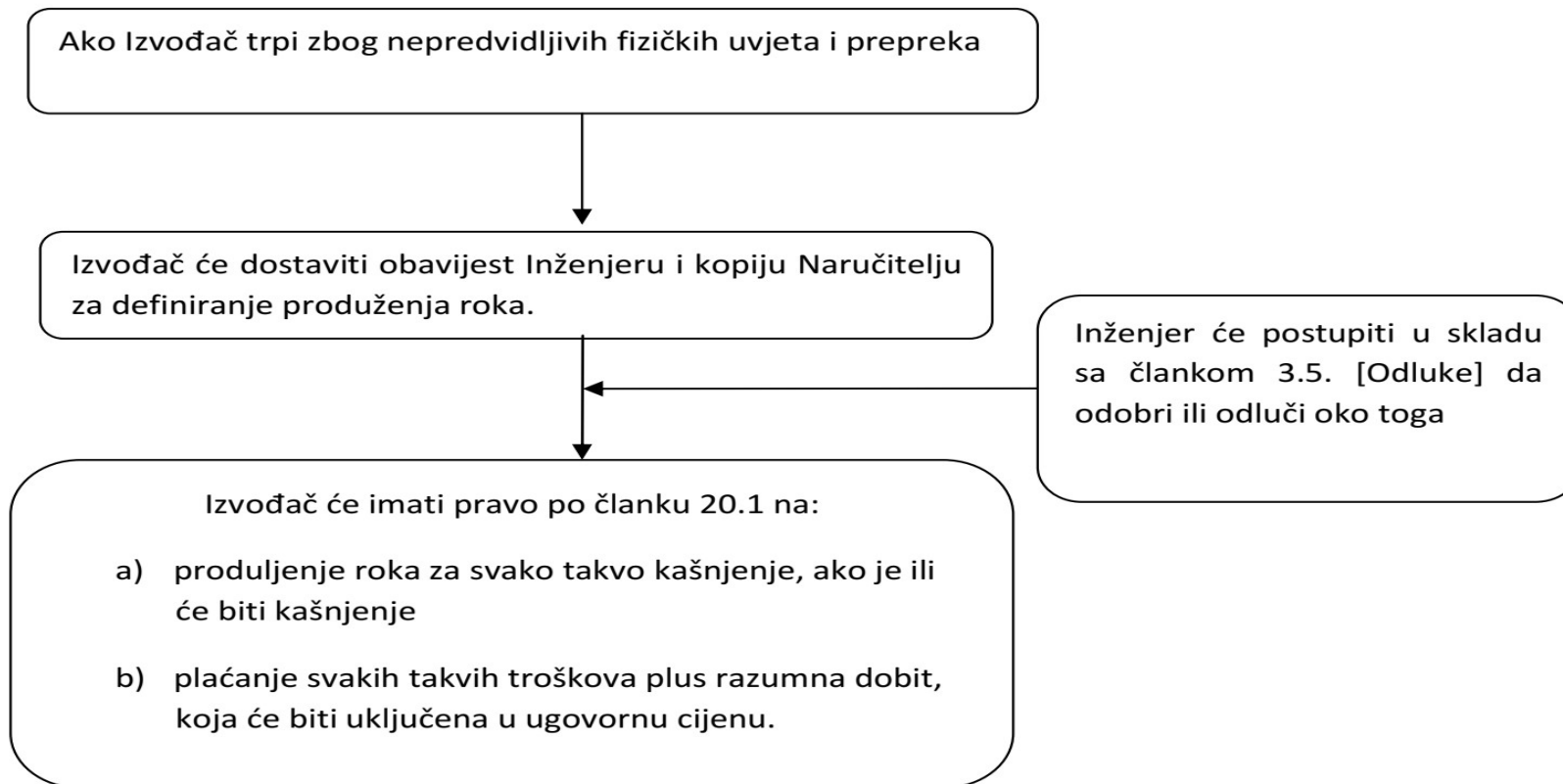
Primjer obračuna radova zbog nepredvidljivih fizičkih uvjeta

- Izvođač je obavijestio Inženjera prema članku 4.12 o nepredvidljivim fizičkim uvjetima kod bušenja ispod kote -6,50 metara
- Ispod kote -6,50 m.n.m. bušenje kroz blokove 3-5 tona koji su potonuli iz sloja kamenometa, a koji je uklonjen na kotama iznad -6,50 m.n.m
- Sukladno članku 20.1. dostavio zahtjev za produljenjem roka dovršetka i plaćanjem dodatnog iznosa.

Primjer obračuna radova zbog nepredvidljivih fizičkih uvjeta

Članak 4.12 “Nepredvidljivi fizički uvjeti”

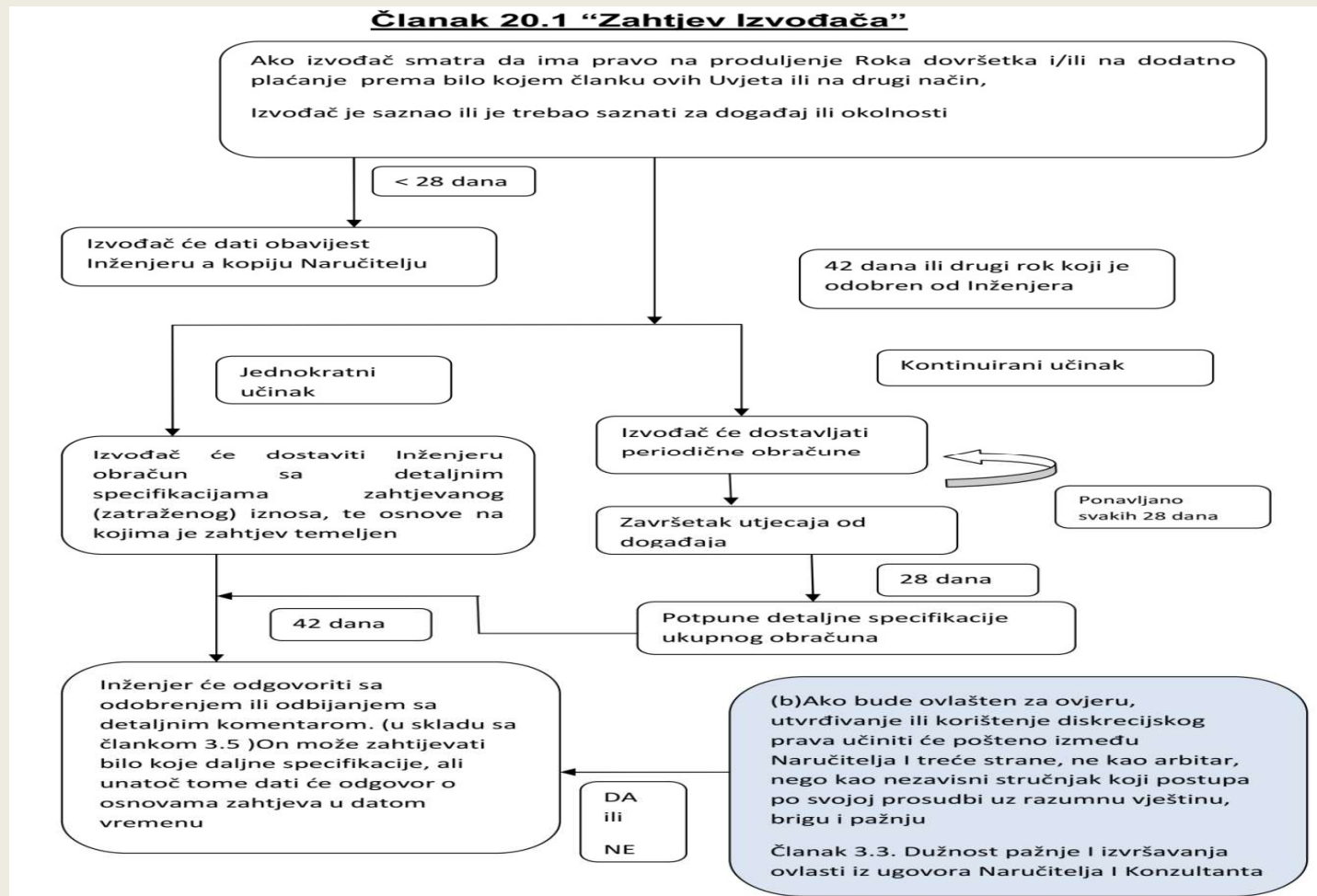

Primjer obračuna radova zbog nepredvidljivih fizičkih uvjeta

- Izvođač izveo istražne radnje u sloju lukobrana ispod kote -6,50 te dokumentirao geodetski i fotografski, nađene blokove veće od 500 kg
- dostavio kalkulaciju nove jedinične cijene , koristeći kalkulativne elemente koji su sastavni dio ugovora; cijene strojeva, radne snage i materijala te kalkulativne učinke, brzine bušenja pilota (nisu ugovorni kalkulativni element)

Primjer obračuna radova zbog nepredvidljivih fizičkih uvjeta

Primjer obračuna radova zbog nepredvidljivih fizičkih uvjeta

- Inženjer je za ocjenu i izračun dodatnog iznosa i produljenog trajanja radova koristio načelo razmjernosti (sličnosti) jediničnih cijena (čl. 12.3) ugovorenih stavki radova bušenja pilota i novoformirane jedinične cijene
- Opća formula za izračun cijene je $N \times S = C$
{N(norma) x S (strojevi+radnici+materijal+ indirektni troškovi) = C (cijena)}

Primjer obračuna radova zbog nepredvidljivih fizičkih uvjeta

- Sukladno odredbi 4.11 *Dostatnost Prihvaćenog Ugovorenog Iznosa pokriva sve troškove i obveze Izvođača*, za bušenje u općem nasipu i stijenskoj masi, iz podataka u protokolima pilota izračunate su norme, koje baš odgovaraju ugovorenim uvjetima.
  - U općem nasipu i mulju 0,5 h/m¹
  - U stijenskoj masi 1,5 h/m¹

Primjer obračuna radova zbog nepredvidljivih fizičkih uvjeta

- $S_{SR} = (C_s / N_s \times 1300 + C_m / N_m \times 1400) / 2700 = 3.217,28$ kuna/sat
- Evidentirana brzina bušenja (norma) (iz protokola pilota) kroz nepredviđene (nepredvidljive) slojeve zaštitnog kamenometa ispod kote -6,50 m.n.m je $N_K = 2,0$ h/m1 pilota
- $C_K = N_K \times S_{SR} = 2,0 \times 3.217,28 = 6.434,56$ kn/m
- Produljenje roka 500 h $\times (2,0 - 0,5) = 750$ h

Primjer obračuna radova zbog nepredvidljivih fizičkih uvjeta

- *Ukoliko se ugovorne strane ne sporazume o cijeni, Inženjer će donijeti odluku (3.5.) koja je obvezujuća za obe strane*
- *Izvođač ima pravo zahtijevati nadoknadu troškova i produljenje roka, samo ako je dostavio obavijest Inženjeru do 28 dana nakon što je saznao ili je trebao biti upoznat o nepredvidljivim, inače „Naručitelj se oslobađa svake odgovornosti u vezi potraživanja.“*

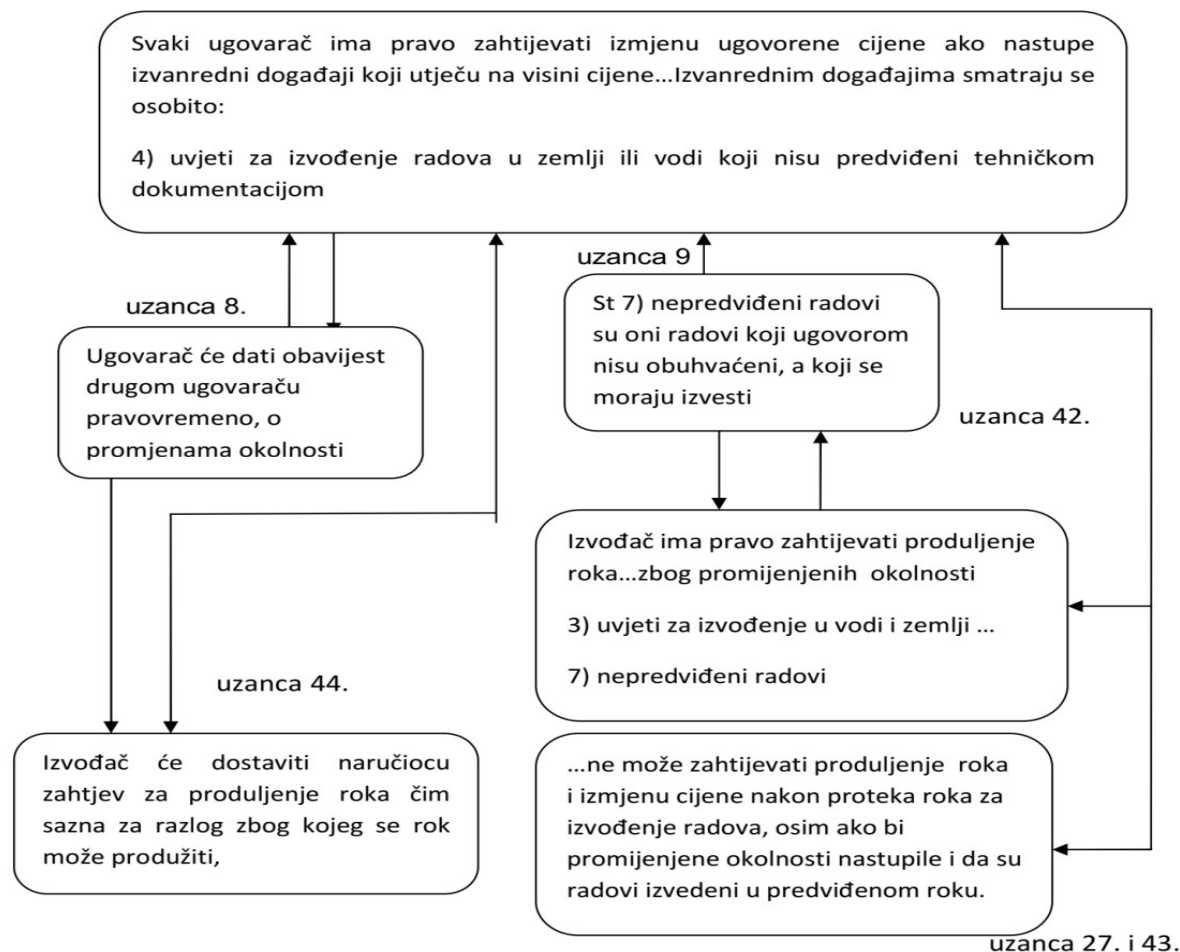
Primjer obračuna radova zbog nepredviđenih fizičkih uvjeta

- Posebne uzance ne upućuju na korištenje sličnosti sa drugim cijenama ili dostatnosti ugovorenih cijena, iako se načelo sličnosti i/ili razmjernosti često koristi
- O dovoljnosti (dostatnosti) ugovorenih cijena indirektno se može zaključiti iz uzance 22. koja pretpostavlja da cijena odgovara „uvjetima za podnošenje ponude i ugovaranje tih radova“.

Primjer obračuna radova zbog nepredviđenih fizičkih uvjeta

Uzanca 23. "Izmjena cijene zbog promijenjenih okolnosti"

Primjer obračuna radova zbog nepredviđenih fizičkih uvjeta

- *Ukoliko se ugovorne strane ne sporazume o cijeni , izvođač može odbiti izvesti nepredviđene radove, uzanca 20.*
- *Uzanca 27....“ Iznimno od stava 1. ove uzance, izmjena ugovorene cijene može se zahtijevati (i nakon proteka roka za izvođenje radova,) ako su u pitanju promijenjene okolnosti koje bi nastupile i da je ugovorna obveza ispunjena u predviđenom roku“.*

Primjer obračuna po prijedlogu vrijednosnog inženjeringa

- Proračunom po geostatičkom modelu gata i lukobrana poboljšanjem geomehaničkih parametara izvedbom šljučanih pilota kroz sloj mulja dostignut je koeficijent stabilnosti $> 1,0$.
- Izvođač je sukladno članku 13.2 Vrijednosni inženjering, ponudio Inženjeru racionalizaciju Radova bez izvedbe šljunčanih pilota
- Složenijim numeričkim modelom dokazao male deformacije lukobrana, 10-tak cm

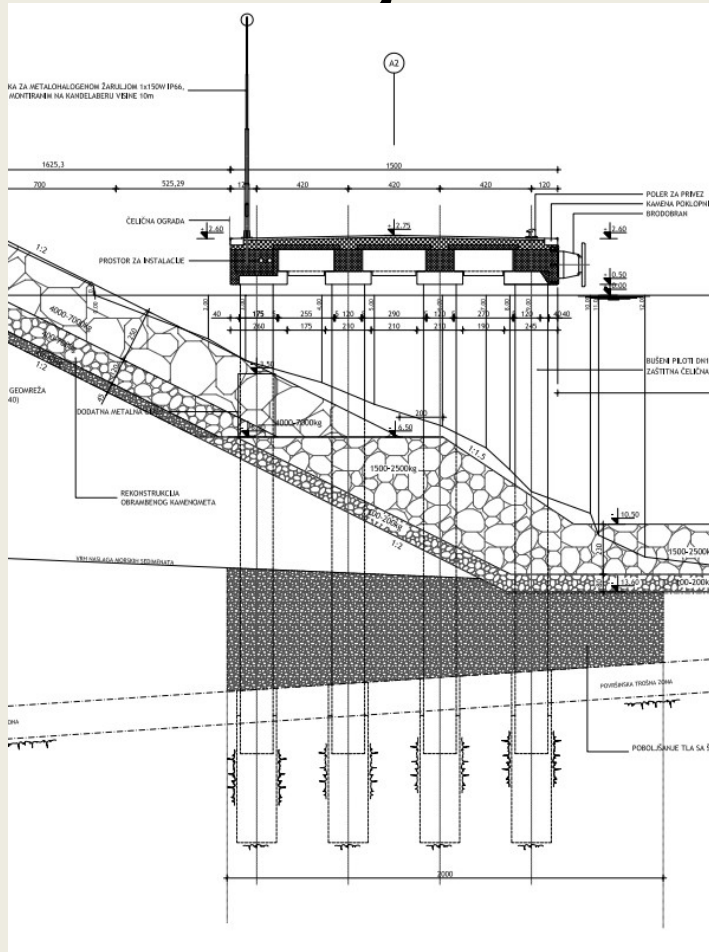
Izmjene i vrijednosni inženjering po FIDIC-u

- **13.2.** Inženjer će odrediti naknadu Izvođaču koja će iznositi polovinu (50%) razlike između slijedećih iznosa:
  - I. Smanjenja ugovorne vrijednosti koja proizlazi iz promjene
  - II. Smanjenja vrijednosti izmijenjenih radova za Naručitelja, računajući smanjenje kvalitete, očekivanog životnog vijeka ili upotrebne (operativne) učinkovitosti

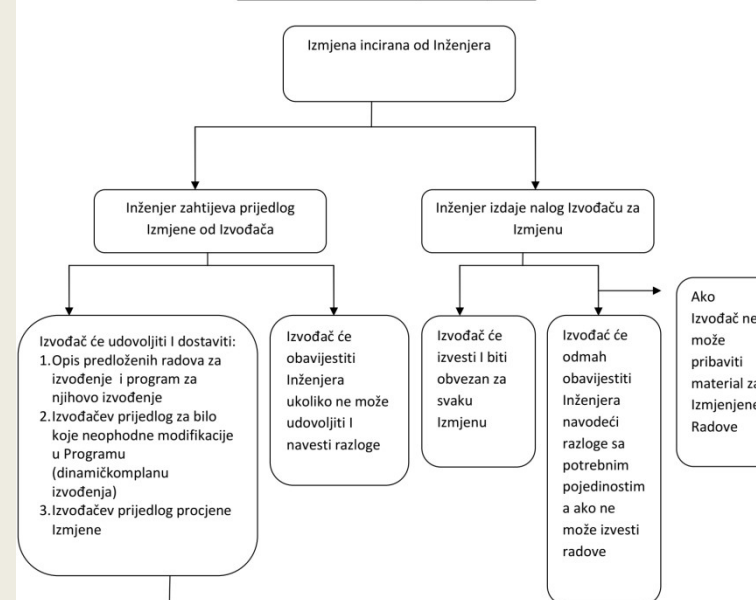

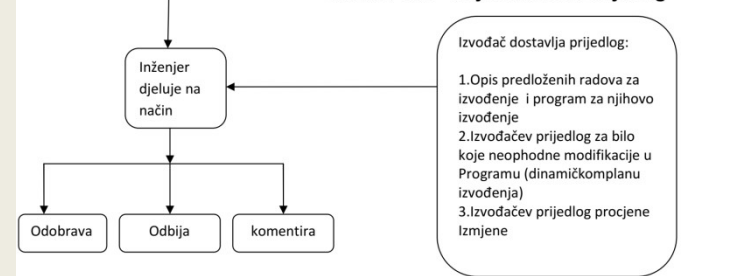
Primjer obračuna po prijedlogu vrijednosnog inženjeringa

Članak 13.3 "Postupak Izmjene"

Članak 13.2 "Vrijednosni inženjering"

Primjer obračuna po prijedlogu vrijednosnog inženjeringa

- Inženjer izračunao iznose ugovorenih stavki radova koje neće biti obračunate u visini 10,0 miliona kuna jer se šljunčani piloti neće izvesti
- izračunao iznos u visini 1,0 milion kuna zbog povećanja količine armature u armirano betonskoj konstrukciji i/ili pilotima a zbog neizvođenja šljunčanih pilota
- ukupno smanjenje ad (i.) je 9,0 miliona kuna

Primjer obračuna po prijedlogu vrijednosnog inženjeringa

- Inženjer izvršio usporedbu ugovorenog i izmijenjenog projekta
  - sila na konstrukciju
  - reznih sila u mjerodavnim presjecima
  - naprezanja u konstrukciji
  - pomaka u konstrukciji i lukobranu
- nađene razlike u proračunskim veličinama su cca 10% te izmijenjena konstrukcija nije lošija nego je ugovorena

Primjer obračuna po prijedlogu vrijednosnog inženjeringa

- Analiza o eventualnim smanjenjima kvalitete i drugim mogućim smanjenjima vrijednosti Radova
- Očekivani životni vijek Radova po ugovorenom i izmijenjenom projektu isti je, 100 godina
- Izmijenjeni radovi ne zahtijevaju dodatne operativne troškove niti povećane troškove održavanja Radova

Primjer obračuna po prijedlogu vrijednosnog inženjeringa

- Inženjer je na kraju analize izračunao nagradu od uštede na izvođenju radova u visini 50%, prema članku 13.2 koja pripada Izvođaču. Naručitelj i Izvođač prihvatili su iznos nagrade koja iznosi 4,5 miliona kuna.
- Bilo koje dodatne troškove koji nastanu zbog izmjene iz prijedloga Izvođača snosi Izvođač.
- Naručitelj će obustaviti plaćanje nagrade ukoliko izvođenje radova kasni

Primjer obračuna po izmjeni tehničke dokumentacije

- sukladno uzanci 14. za Izmjenu tehničke dokumentacije „... ako izvođač smatra da dokumentaciju treba mijenjati da bi se ona poboljšala ili iz drugih razloga...“.
- Prema Posebnim uzancama o građenju ne isključuje se (iako nije posebno spomenuta) nagrada Izvođaču ako se ostvare uštede na projektu

Primjer obračuna po izmjeni tehničke dokumentacije

- U hrvatskoj ugovornoj praksi izmjene tehničke dokumentacije po prijedlogu izvođača se realiziraju ali često bez provedene analize o koristi i smanjenju vrijednosti za Naručitelja.
- Često se ova mogućnost u domaćoj praksi ugovora o građenju, koristi da bi se projekt modificirao prema raspoloživoj tehnologiji i opremi izvođača.

Primjer obračuna po izmjeni tehničke dokumentacije

- Primjer je preprojektiranje nadvožnjaka, viadukata na rasponsku konstrukciju sa manjim rasponima na polumontažni sistem gradnje, čija konstrukcija je manje statički neodređena sa više prijelaznih naprava, više ležajeva itd
- konstrukcije objekata nakon ovakvih izmjena manje su vrijednosti za Naručitelja i sa većim troškovima održavanja

Primjer obračuna po izmjeni tehničke dokumentacije

- Kod izmjena tehničke dokumentacije, projekta po prijedlogu izvođača, najčešće se izmjenjeni dio građevine, objekt (nadvožnjak ili drugi objekti) ugovaraju „ključ u ruke“
- što je pogrešno jer bi se trebao dogovoriti na način za „ukupan iznos“, što bi odgovaralo odredbama Posebnih uzanci o građenju
- Po modelu „ključ u ruke“ može se ugovoriti cijela građevina, a ne dio građevine

Uvođenje FIDIC ugovornih uvjeta u ugovore o građenju u Hrvatskoj

- Uvođenje FIDIC-a uvjetuju inozemne kreditne institucije za velike infrastrukturne projekte
- Sudionici u građenju FIDIC ugovorne uvjete, pojmove, odredbe i značenje nastoje pridjeliti hrvatskoj praksi ugovora o građenju
- Nije moguće FIDIC uvjete jednoznačno preslikati na uvjete iz hrvatske prakse jer su opsežniji, detaljniji i reguliraju odnose ugovornih strana šire nego Posebne uzance

Uvođenje FIDIC ugovornih uvjeta u ugovore o građenju u Hrvatskoj

- Najznačajnije svojstvo FIDIC uvjeta je da uključuje Inženjera, pravnu osobu koja nadzire i provodi ugovor
- Inženjeru po FIDIC uvjetima dan je mandat za donošenje odluka kada Naručitelj i Izvođač ne postignu sporazume
- U Posebnim uzancama o građenju i ugovornoj praksi nema osobe koja između ugovornih strana, Naručitelja i Izvođača, provodi ugovor

Uvođenje FIDIC ugovornih uvjeta u ugovore o građenju u Hrvatskoj

- FIDIC predviđa da je Inženjer stručna i nezavisna osoba na koju nije moguće utjecati, ni Naručitelj ni Izvođač.
- Konzultantskim ugovorom između Naručitelja i Inženjera , Inženjer se obvezao da neće donijeti nikakvu odluku koja mijenja ugovornu cijenu ako ne dobije posebno odobrenje od Naručitelja.

Uvođenje FIDIC ugovornih uvjeta u ugovore o građenju u Hrvatskoj

- kada Naručitelj odobri da Inženjer donese odluku, Inženjer neće i ne smije slijediti upute Naručitelja po tom pitanju, nego odluku donijeti nezavisno
- Upravo ovakvo ponašanje Inženjera kao i sama njegova uloga u nadzoru i provedbi ugovora je novina i nije prihvaćena u hrvatskoj ugovornoj praksi, te zbog toga je dosadašnja primjena FIDIC-a u Hrvatskoj nepotpuna.

